

בבית המשפט העליון

בע"מ 8514/16

לפני: כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין
כבוד השופט ס' גובראן
כבוד השופט צ' זילברטל

המבקשים: ההורים המיועדים לאימוץ

נגד

המשיבים: 1. ההורים הביולוגים
2. היועץ משפטי לממשלה
3. הקטין

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי באר
שבע מיום 2.11.2016 בתיק אמ"צ 27116-10-16

בשם המבקש: עו"ד מרדכי דוידוביץ'

בשם המשיבים 1: עו"ד מתן חודורוב
בשם המשיב 2: עו"ד רות גורדין
בשם המשיב 3: עו"ד מאיה חונגר

פסק-דין

המשנה לנשיאה א' רובינשטיין:

א. בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע (השופטים ש' דברת, א' ואגו וג' לרין) באמ"צ 27116-10-16 מיום 2.11.16, שבמסגרתה נדחתה בקשת המבקשים להצטרף כצד להליך הערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה באשדוד (השופטת ע' גיא) באמ"צ 14/16 (13960-06-16) מיום 9.10.16. הבקשה עוסקת בשאלת מעמדם של הורים המיועדים לאימוץ בהליך שעניינו ביטול הכרזת קטין כבר אימוץ.

ב. המשיבים 1 הם הוריו הביולוגיים של הקטין, אשר קיימו בעבר מערכת יחסים במשך תקופה קצרה, אשר נסתיימה בטרם נולד הקטין. עובר ללידה, פנתה האם לשירות למען הילד בבקשה למסור את הקטין לאימוץ, תוך שסירבה לספק פרטים בדבר זהותו של אביו הביולוגי. ביום 16.1.16 ילדה את הקטין, וביום 8.2.16 – לאחר שחתמה האם על טופס הסכמה לאימוץ – הוגשה בפני בית משפט לענייני משפחה (אמ"צ 6/16, 16885-02-16) בקשה להכריז על הקטין כבר אימוץ כלפי אביו, בהתאם להוראות סעיף 13(א)(1) לחוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981 (להלן חוק האימוץ). ביום 10.2.16 פסק בית המשפט (השופטת ע' גיא), במעמד צד אחד, כי הקטין יוכרז כבר אימוץ כלפי האב. ביום 18.2.16 הועבר הקטין לביתם של המבקשים, אשר הביעו הסכמתם לאמצו.

ג. ביום 6.6.16, בחלוף 110 ימים מיום הגעתו למשפחה למטרת אימוץ וכעבור ארבעה חודשים ממועד ההכרזה עליו כבר אימוץ, פנו המשיבים 1 יחד לבית המשפט לענייני משפחה בבקשה לבטל את פסק הדין המכריז על הקטין כבר אימוץ. האם ביקשה לחזור בה מהסכמתה לאימוץ בהתאם להוראות סעיף 10 לחוק האימוץ, כיון שנכנסה מחדש למערכת יחסים עם האב וחפצה לגדל עמו את בנם; ואילו האב טען כי לא ידע על לידת הקטין וגילה על קיומו רק בחודש מאי. עוד נטען, כי לא נתקיימו התנאים הקבועים בסעיף 13(א)(1) לחוק האימוץ, הדרושים לשם הכרזה על הקטין כבר אימוץ. בהחלטה מיום 11.7.16 קבע בית המשפט (השופטת ע' גיא) כי לא נעשו די נסיונות לאיתור האב בטרם הוכרז הקטין כבר אימוץ כלפיו. משכך, הוחלט כי ניתן לראות את פסק הדין ככזה שניתן במעמד צד אחד, ולבטלו מחמת שיקולי צדק מכוח תקנה 201 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984. על החלטה זו הגישו, בנפרד, היועץ המשפטי לממשלה (להלן המשיב 2) והאפוטרופא לדין בשם הקטין (להלן המשיב 3) בקשות רשות ערעור לבית המשפט המחוזי בבאר שבע. במסגרת הבקשות נטען, כי שגה בית המשפט לענייני משפחה בקבעו כי ניתן לבטל את ההכרזה על הקטין כבר אימוץ וכי היה עליו לדחות את הבקשה על הסף. ביום 28.7.16 דחה בית המשפט המחוזי (השופטת ג' לוין) את שתי הבקשות, בנימוק כי מן הראוי לאפשר לבית המשפט לענייני משפחה להשלים את הדיון ולפסוק בבקשה להכריז על הקטין כבר אימוץ, בטרם יוגש ערעור. על החלטה זו הוגשו ביום 11.8.16 שתי בקשות רשות ערעור (בע"מ 6243/16), מטעם המשיב 2 והמשיב 3, שנדונו בפני. בהחלטתי מיום 18.8.16 נקבע כי אין להיעתר לבקשות, כדי שיוכל האב לקבל את יומו בבית המשפט: "על בית המשפט לענייני משפחה לשוב ולהידרש לכך מעיקרא, ולבחון עובדתית היטב האם אכן הייתה

'אפשרות סבירה' לאתר את האב, בהתאם לחזקה שקבועה בחוק ועל סמך הנתונים שעמדו בזמן אמת בפני העובדת הסוציאלית שליוותה את האם, תוך בדיקת כל שלב" (פסקה י"ט; ההדגשה במקור).

ד. על רקע הליכים אלה שב בית המשפט לענייני משפחה לדון בבקשה המשיבים 1 לביטול ההכרזה על הקטין כבר אימוץ. ביום 9.10.16 נפסק (השופטת ע' גיא) כי יש לבטל את פסק הדין בו הוכרז הקטין כבר אימוץ. בתוך כך נקבע, כי היתה קיימת אפשרות סבירה לזהות את האב, למצאו או לברר את עמדתו, ועל כן אין חלות בענייננו הוראות סעיף 13(א)(1) לחוק האימוץ.

ה. על פסק דין זה עירער המשיב 3 בפני בית המשפט המחוזי בבאר שבע, באמצעות האפוטרופא לדין. ביום 27.10.16 עתרו המבקשים להצטרף כצד להליך הערעור, בטענה כי הם מגדלים את הקטין מזה תשעה חודשים ועל כן יכולים הם להשמיע את קולו "מכלי ראשון". עוד נטען, כי שגה בית המשפט לענייני משפחה בהחלטתו לבטל את ההכרזה על הקטין כבר אימוץ, הואיל וטובתו דורשת להשאירו בחיק המשפחה המאמצת. המשיב 2 התנגד לבקשה וטען כי יש לדחות אותה על הסף, בנימוק שאין למבקשים מעמד משפטי בהליך הנוכחי. במסגרת זאת, הפנה לבע"מ פלונית 6930/04 פלונית ופלונתי המיועדים לאימוץ הקטין נ' האב הביולוגי (2004) (להלן עניין פלונית), בו נקבע כי לא יינתן להורים המיועדים לאימוץ מעמד בהליכים הנוגעים להכרזת הקטין כבר אימוץ, אלא בהתקיים נסיבות חריגות ביותר. המשיבים 1 התנגדו אף הם לבקשה, בטענה כי אין למבקשים מעמד או זכות להיות צד לערעור, במיוחד נוכח העובדה שזכו לייצוג הולם בהליכים הקודמים. מטעם המשיב 3 – שהוא כאמור המערער בבית המשפט המחוזי, באמצעות האפוטרופא לדין – נמסר שכדי להגיע למסקנה מושכלת באשר לטובת הקטין, יש לאפשר למבקשים להשמיע קולם במסגרת הליך הערעור. נטען, כי אף שחוק האימוץ אינו מקנה להורים מיועדים מעמד, ניתן לאפשר להם להשמיע טענותיהם בנסיבות מיוחדות כגון המקרה דנא. עוד נטען, כי על זכותם של המבקשים להישמע ניתן ללמוד, מקל וחומר, מן ההסדר הקבוע בסעיף 44 לחוק אומנה לילדים, התשע"ו–2016 (להלן חוק האומנה) המאפשר ל"אומן להשמיע את דעתו בהליך המתנהל לפני הגורם המוסמך, בכל עניין הקשור לשלומם ולרווחתו של הילד".

ו. בהחלטה מיום 2.11.16 דחה בית המשפט המחוזי (השופטים ש' דברת, א' ואגו וג' לוי) את הבקשה. נקבע, כי נסיבות המקרה דנא אינן מצדיקות מתן מעמד למבקשים, על פי אמות המידה שנקבעו בעניין פלונית. הובהר, כי העיקרון לפיו אין

להקנות מעמד להורים המאמצים בהליכים הנוגעים להכרזה על הקטין כבר אימוץ נשען על מספר טעמים, המתקיימים בענייננו: רעיון ההפרדה בין שני שלבי האימוץ; מניעת יריבות ישירה בין ההורים הביולוגיים של הקטין לבין ההורים המיועדים לאמץ; היות הליך האימוץ נשלט על ידי גורמים ציבוריים, שתפקידם לייצג בפני בית המשפט את מכלול האינטרסים של הצדדים; ושיקולים מעשיים הקשורים לניהול המשפט, כגון הכבדה על ההליך נוכח ריבוי הצדדים והארכת הדיונים. נקבע, כי אין לסטות מעקרון זה אף בנידון דידן, חרף העובדה כי המבקשים מכירים את הקטין באופן הקרוב ביותר, על אחת כמה וכמה כיון שעמדתם תוכל להיות מיוצגת הן על ידי היועץ המשפטי לממשלה והן באמצעות האפוטרופא לדין. בתוך כך, נדחתה הטענה לפיה יש לגזור גזירה שוה מן ההסדר הקבוע בחוק האומנה לעניין מתן מעמד להורים מאמצים, בשל ההבדלים הניכרים בין שני ההליכים, המתבטאים בין היתר בחשיבות הרבה הקיימת לשמירת פרטיות הצדדים בהליך אימוץ, שאינה נדרשת בדרך כלל בתיקי אומנה. על החלטה זו הוגשה הבקשה הנוכחית ביום 3.11.16.

בקשת רשות הערעור

ז. בבקשה נטען, כי יש לאפשר למבקשים להצטרף כצד לערעור על פסיקתו של בית המשפט לענייני משפחה, כנגזר מעקרון טובת הילד ונוכח החשיבות להתיחס גם לאינטרס שלהם כהורים המיועדים לאימוץ במסגרת ההליך. המבקשים מפנים בהקשר זה לבע"מ 377/05 פלונית ופלוני ההורים המיועדים לאימוץ הקטין נ' ההורים הביולוגיים, פ"ד ס (1) 124 (2005), בו נקבע כי "כאשר הקטין נמסר להורים המבקשים לאמצו, יש להתחשב – במסגרת טובתו שלו – בקשר שנוצר בינו לבין הוריו המאמצים ובנזק שייגרם לו אם קשר זה ינותק" (פסקה 45; מפי הנשיא א' ברק). עוד נטען, כי שגה בית המשפט כאשר ביטל את ההכרזה על הקטין כבר אימוץ מבלי שהיתה בפניו מלוא התשתית העובדתית הנדרשת לשם כך; זאת, כיון שאינו נדרש בפסק דינו לסוגית המסוגלות ההורית של המשיבים 1, ואף לא ביקש לערוך תסקיר בדבר טובתו של הקטין. בהחלטה מיום 3.11.16 התבקשו תגובות הצדדים, ואלה הוגשו ב-7.11.16.

ח. המשיבים 1 מתנגדים לבקשה, מן הטעמים הבאים: ראשית נטען, כי אין מתקיימות בענייננו הנסיבות החריגות המאפשרות לחרוג מן הכלל לפיו לא יינתן מעמד דיונים להורים המיועדים בהליך הנוגע להכרזה על הקטין כבר אימוץ; שנית, טוענים המשיבים 1 שאין מתעורר בענייננו כל חשש כי לא תישמע עמדתם של המבקשים, נוכח הייצוג המקיף לו זכו מצדו של המשיב 2 והאפוטרופא לדין; שלישית נטען, כי קבלת הבקשה דנא תוביל, הלכה למעשה, להכרעה בערעור שטרם נדון לגופו; זאת, משום

שלשיטתם יסיט הדבר את בית המשפט מן השיקול המרכזי האמור לעמוד כנגד עניו בהליך שעניינו ביטול הכרזה על קטין כבר אימוץ – האם האב הביולוגי מעוניין לגדל את הקטין, בהינתן היעדרה של עילת אימוץ אחרת; רביעית, סבורים המשיבים 1 כי אין הבקשה מגלה טעם להתערב בהחלטת הביניים של בית המשפט המחוזי, שכן אין עילה להתערבותו החריגה של בית משפט זה בבקשות רשות ערעור בכגון דא.

ט. מטעם המשיב 2 נטען, כי אין למבקשים מעמד בהליך ערעור העוסק בהכרזה על הקטין כבר אימוץ. המשיב חוזר ומפנה אל ההלכה שנתקבלה בבית משפט זה בעניין פלוני, וטוען כי אין הנסיבות דנא מצדיקות מתן זכות טיעון להורים המיועדים. לשיטתו, עמדת המבקשים תיוצג נאמנה על ידיו ועל ידי האפוטרופא בדין, כפי שנעשה בהליכים הקודמים בענייננו. עם זאת, מציין המשיב 2, תוך הסתמכות על פסק דינו של בית משפט זה בבע"מ 778/09 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני, פ"ד סג(3) 111 (2009) (להלן עניין פלוני), כי "ככל שבית המשפט הנכבד יסבור, כי בנוסף לדרך שבה הורה בית המשפט המחוזי להביא בפניו את המידע המצוי בידי ההורים המיועדים לאמץ, יש לשמוע אותם, אם באופן ישיר ואם באמצעות בא כוחם, לא תהיה למשיב 2 התנגדות לכך" (פסקה 34 לכתב התגובה).

י. תגובת המשיב 3, שניתנה באמצעות האפוטרופא לדין, גורסת כי יש לאפשר למבקשים להישמע בפני בית המשפט המחוזי כדי להציג עמדתם ולהביא ראיות מטעמם, וזאת מבלי לצרפם כצד להליך. נטען, כי פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה התעלם מן השיקול המרכזי שהיה אמור להנחותו – קרי, טובתו של הילד; לשיטתו, נפל פגם מהותי בהתנהלותו של בית המשפט לענייני משפחה, הואיל וכלל לא התאפשר למשיבים 2 ו-3 להציג ראיות מטעמם לעניין טובתו של הקטין. נוכח נסיבות אלה, סבור המשיב 3 כי יש לסטות מן הכלל שלפיו לא יינתן מעמד להורים המיועדים בהליך שעניינו הכרזה על קטין כבר אימוץ, ולאפשר למבקשים להשמיע דעתם במסגרת הערעור; זאת, תוך שמירה על חסיון זהות המבקשים והמשיבים 1 אלה כלפי אלה. עוד חוזר המשיב 3 על הטענה שהעלה בפני בית המשפט המחוזי, לפיה תוצאה של שילוב ההורים המיועדים בהליך נתמכת גם על ידי ההסדר שנקבע במסגרת חוק האומנה.

דיון והכרעה

יא. הבקשה שבפנינו נוגעת במכלולה לסוגיה אנושית רגישה, שההכרעה בה היא מן הקשות ביותר במלאכת השפיטה. אשר על כן, נפסק לא אחת כי אין מחילים באופן רגיל את ההלכות בדבר מתן רשות ערעור בגלגול שלישי מקום בו עסקינן בתיקי אימוץ,

ובית המשפט אף יאפשר לא אחת לקיים דיון בפני הרכב בכדי למצות את הדיון בסוגיה ככל הניתן (בע"מ 1388/08 פלונית נ' פלוני פסקה ט' (2008)). לאחר דיון בבקשה ובתגובות, מצאנו כי יש להיעתר לה באופן חלקי, כפי שיפורט להלן; ליתן רשות ערעור, לדון בה כערעור ולקבלו במידת מה.

יב. שאלת מעמדם הדיוני של הורים מיועדים בהליכים שעניינם בשלב הראשון של האימוץ – דהיינו, הכרזה על הקטין כבר אימוץ – נדונה לעומקה בעניין פלונית, שם נפסק שככלל, "אין מקום לתת להורים המיועדים לאמץ מעמד בהליכים המתנהלים במסגרת השלב הראשון ... אין המדובר בפורמליזם עקר אלא בעיקרה של מהות. גישה זו מגשימה את תכלית החקיקה שבחוק האימוץ ומאזנת באופן ראוי בין השיקולים הנוגדים" (פסקה 41; מפי הנשיא א' ברק). לצד זאת, באותו מקרה איפשר בית המשפט להורים המיועדים להצטרף כצד להליך ערעור שעסק בהכרזה על הקטין כבר אימוץ, וזאת בשל נסיבות ייחודיות שעניינן מחדלים של היועץ המשפטי לממשלה, אשר הביאו לשיבוש ההליכים המשפטיים בבית המשפט לענייני משפחה. אין חולק כי נסיבות כגון דא הן אכן נדירות ביותר, כך שניצבת משוכה גבוהה בפני הורים מיועדים המבקשים להצטרף כצד להליך הנוגע לשלב הראשון של האימוץ.

יג. עינינו הרואות, כי אף בנידון דידן אין מתקיימים התנאים העשויים להצדיק מתן מעמד דיוני מלא למבקשים כצד להליך הערעור. מן הבקשה אין עולה כי נפל פגם דיוני בפסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה; ובכל הנוגע לטענות מהותיות באשר לתוצאתו והנימוקים לה – אלה תתבררנה בודאי בהליך הערעור התלוי ועומד. ברם, קשה להשיב את פני המשיבים ריקם מכל וכל, נוכח העובדה שחלפה תקופה של כתשעה חודשים מן היום בו הוכר הקטין כבר אימוץ וניתן לידיהם של המבקשים; תקופה זו חרגה כזכור מסד הזמנים שהציב המחוקק בסעיף 13א(ג) לחוק האימוץ, הקובע שניתן להגיש בקשה לביטול הכרזה בתוך 60 יום ממועד מסירת הקטין למי שהסכים לקבלו. על כן, סבורני כי יש מקום לילך בדרך האמצע, לא לצרף את המבקשים כצד, אך מתן אפשרות להשמיע קולם בפני בית המשפט המחוזי, וזאת באמצעות בא כוחם. המדובר במעין נוהג שלפיו פעל הן בית משפט זה והן בתי המשפט האחרים – בלא שניתנה גושפנקא פורמלית והוא תלוי מקרה – ובמסגרתו ניתנת לא אחת להורים המאמצים זכות טיעון מוגבלת, בלא הקניית מעמד פורמלי בהליך. על הרציונל שביסוד הנוהג נאמר בעניין פלוני:

"אין מקום במקרה זה להעניק מעמד פורמאלי לזוג שלו נמסר הקטין. משכך, החלטנו ביום 3.2.09 כי ההורים המיועדים לאמץ יוכלו לחוות את עמדתם באמצעות

באת-כוח המדינה בלבד. עם זאת, בדיון שנערך בפנינו בהרכב מורחב אפשרנו לבא-כוחם של ההורים המיועדים לאמץ להתייצב ולשטוח את טענותיו בנושאים המערבים באופן מיוחד את ההורים המיועדים לאמץ, בעיקר בסוגיית מצבו של הקטין כיום, תחושותיהם של ההורים המיועדים לאמץ ועמדתם באשר לאפשרות של אימוץ פתוח. אני סבורה כי דרך זו, שבה מתייצב רק בא-כוחם של ההורים המיועדים לאמץ בדיון ומעלה סוגיות הקשורות ישירות להורים המיועדים לאמץ, מאזנת נכונה בין הקשיים שעליהם עמד הנשיא ברק בבע"מ 6930/04 הנ"ל לבין הצורך לתת פתחון פה כלשהו, ולו צר ביותר, להורים המיועדים לאמץ" (עמוד 51; מפי השופטת ע' ארבל; ההדגשות הוספו, א"ר; וראו גם דברי בבע"מ פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה פסקה כ"ב (2009)).

תוצאה זו, שלפיה תינתן למבקשים זכות טיעון בהליך הערעור באמצעות בא כוחם, מתישבת, בענייננו, לא רק עם הדין הנוהג, אלא אף עם דבריהם של הצדדים שתפקידם לייצג את טובת הקטין בהליך: האפוטרופא לדין והיועץ המשפטי לממשלה (אם כי כעמדה חלופית). הפתרון המגולם בדרך הביניים יאפשר איפוא להגשים באופן מיטבי את עקרון טובת הילד, מחד גיסא, תוך שיתאינו כמה מהשיקולים הנוגדים מתן מעמד להורים מיועדים (כגון, מניעת יריבות ישירה בין ההורים המיועדים להורים הביולוגיים), מאידך גיסא.

יד. יוטעם, כי נוכח ההחלטה להקנות למבקשים זכות טיעון חלקית בהליך, דומה כי מתייחר הדיון בטענה הכללית שהעלה המשיב 3 בדבר השפעת חוק האומנה על מעמדם הדיוני של הורים מיועדים לאימוץ. הפתרון המוצג מתבסס, כאמור, על דברים שנהגו זה מכבר, ומשכך לא נדרשנו איפוא לבחון את השלכותיו הפוטנציאליות של ההסדר שנקבע באחרונה בסעיף 44 לחוק האומנה, על העיקרון שלפיו לא יתאפשר להורים מיועדים להשתתף בהליכים הנוגעים לשלב הראשון של האימוץ.

לסיכום, אנו מקבלים את הבקשה באופן חלקי, כך שיותר לבא כוח המבקשים להופיע בפני בית המשפט המחוזי, אולם מבלי לצרפם כצד להליך הערעור. בא כוח המבקשים יישמע בסדר ובמועד שיקבע בית המשפט המחוזי, באופן שיבטיח אי זיהוי הדדי ביניהם לבין המשיבים 1. בנסיבות לא נעשה צו להוצאות. פסק דין זה יובא בדחיפות גם לפני בית המשפט המחוזי.

ניתן היום, ז' בחשון התשע"ז (8.11.2016).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 16085140_T03.doc נז
מרכז מידע, טל' 077-2703333 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il